



VAALIJALAN
KUNTAYHTYMÄ



SAVON OTE -HANKKEEN ITSEARVIOINTI

Savon OTE -hankkeen itsearviointi on tehty oheista Innokylän arviointimittaria käyttäen. Siinä käydään läpi tulosten ja pilottien itsearviointi teemoittain.

Opinnoista töihin -teema →

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opintojen nivelvaiheiden ja vastuiden maakunnallinen toimintamalli

Arviointimittari

Tarpeet	
Kehittämisen tulisi perustua tarpeisiin: ne kertovat miksi kehittämistä tehdään. Tarpeet ovat usein moninaisia ja ne voivat muuntua tilanteiden mukaan. Siksi on tärkeää tunnistaa haasteen kannalta merkitykselliset toimijaryhmät, toimintaympäristöt ja erilaiset tarpeet.	
	Tarpeita ei ole määritelty.
	Tarpeet on määritelty yksipuolisesti, epämääräisesti tai liian yleisiksi.
	Tarpeet on määritelty selkeästi, riittävän moninäkökulmaisesti ja niistä ilmenee miksi kehittämistä tehdään.

Perustelut vihreälle liikennevalolle:

Mielestämme *tarpeet* olivat riittävän selkeästi määritelty ja niistä ilmeni miksi kehittämistä tehdään. Lähtötilanne tässä teemassa oli se, että alueilla ei ole olemassa selkeää ja yhtenäistä toimintamallia tukemaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työelämään siirtymistä. Monet nuoret siirtyvät opintojen jälkeen työtoimintaan ja liian helposti jäävät myös ”pysyvästi” sinne. Yhteistyö eri toimijoiden kesken on ollut hajanaista. Lisäksi yksilöllisen tuen sekä tarvittavien palveluiden ja ohjauksen tarpeita ei ole huomioitu riittävän tarkalla tasolla eikä riittävän varhain. Kohderyhmänä tässä teemassa ovat ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijat sekä ammatillisten oppilaitosten erityistä tukea tarjoavien opintojen piirissä olevat opiskelijat.

Tavoitteet	
<p>Tarpeet ohjaavat tavoitteiden muotoilua. Tavoitteet kertovat mihin kehittämisellä pyritään. Hyvä tavoite on konkreettinen, täsmällinen, realistinen ja arvioitava. Tavoitteet voivat koskea mm. kehitettävän ratkaisun toteutustapaa, ominaisuuksia tai tuloksia, joita ratkaisulla halutaan saavuttaa. Tavoite voi vastata seuraaviin kysymyksiin: <i>kuka tai ketkä (saavuttaa), kuinka paljon, mitä ja mihin mennessä?</i></p>	
	Tavoitteita ei ole määritelty tai tavoitteet eivät ole yhdistettävissä tarpeisiin.
	Tavoitteet ovat yhdistettävissä tarpeisiin. Tavoitteet ovat yleisiä eikä niitä voi kaikilta osin arvioida.
	Tavoitteet ovat yhdistettävissä tarpeisiin. Tavoitteet ovat konkreettisia, niistä ilmenee mitä tuloksia (<i>muutoksia</i>) halutaan saavuttaa ja niiden saavuttamista voi arvioida.

Perustelut **vihreälle liikennevalolle:**

Mielestämme *tavoitteet* olivat konkreettisia ja yhdistettävissä tarpeisiin. Niistä ilmeni mitä tuloksia/muutoksia hanke halusi saavuttaa ja niiden saavuttamista voidaan myöhemmin arvioida. Tavoitteena oli saattaa eri toimijat yhteen ja luoda yhteinen toimintamalli erityis- ja ammatillisten oppilaitosten ja muiden yhteistyötahojen välille työllistymisen helpottamiseksi. Tavoitteena oli myös osatyökykyisen opiskelijan tuen ja palveluiden tarpeiden selvittäminen työkykyarviota hyödyntäen. Sen jälkeen olisi helpompi laatia yksilöllinen toimintasuunnitelma ja polku työllistymiseen riittävän varhaisessa vaiheessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toimintamallin luomisen yhteydessä otettiin tavoitteeksi myös kehittää opiskelijan osaamisen tunnistamiseksi lomake tai joku muu väline, jolla riittävän varhaisessa vaiheessa saataisiin mm. viranomaisten (TE-toimisto, Kela) tietoon opiskelijan vahvuudet ja toisaalta kehittämiskohteet. Eli keskeisimmät muutostavoitteet tässä teemassa liittyvät opiskelijan opintojen nivelvaiheiden ja eri tahojen vastuiden määrittämiseen. Toimintamallilla pyritään saamaan aikaan alueelle yhtenäinen käytäntö alueen eri toimijoiden kesken, kuinka missäkin nivelvaiheessa toimitaan.

Osallisuus	
<p>On tärkeää, että asiakkaat ja loppukäyttäjät sekä muut keskeiset toimijat (ammattilaiset, organisaatio, päättäjät, johto) osallistuvat kehittämisen eri vaiheisiin tarkoituksenmukaisella tavalla. Kumppanuudet tarjoavat yhteistä hyötyä asiantuntijuuden, tietojen, taitojen ja resurssien jakamisen myötä ja vahvistavat onnistumisen edellytyksiä, kun tarpeista, tavoitteista, kehitettävästä ratkaisusta, arvioinnista ja vakiinnuttamisesta on sovittu yhdessä.</p>	
	Asiakkaat/loppukäyttäjät ja muut keskeiset toimijat eivät juurikaan ole osallistuneet kehittämistoimintaan.
	Asiakkaat/loppukäyttäjät ja muut keskeiset toimijat ovat osallistuneet kehittämistoimintaan satunnaisesti tai jossain määrin.
	Asiakkaat/loppukäyttäjät ja muut keskeiset toimijat ovat osallistuneet kehittämistoimintaan riittävästi sen eri vaiheissa.

Perustelut **keltaiselle liikennevalolle:**

Pääsääntöisesti asiakkaat ja muut keskeiset toimijat ovat *osallistuneet* riittävästi toimintamallin kehittämiseen. Toimintamallin luomiseksi perustettiin alueellinen kehittämistyöryhmä, johon kutsuttiin mukaan alueen oppilaitoksia ja muita oleellisia tahoja. Alussa mukana oli Savon OTE -hankehenkilöstön lisäksi oppilaitoksia (Bovallius-ammattiopisto -> joka muuttui vuodenvaihteessa 2017-2018 Spesiaksi, Esedu ja Seurakuntaopisto), Etelä-Savon TE-toimisto, Kela, Varkauden kaupungin sosiaalitoimi, Savonet monipalvelukeskus Mikkeli, Bovalliuksen opiskelija sekä Fokus-hankkeen Simo Liikanen). Prosessin aikana osallistujatahot ovat hieman vaihdelleet, ja myöhemmin mukaan ovat tulleet Mikkelin TYP, Mikkelin ja Pieksämäen Ohjaamot ja Pieksämäen kaupunki. Työnantajapuolelta emme valitettavasti saaneet edustajaa työryhmäämme ja opiskelijaedustus jäi hyvin vähäiseksi.

Ratkaisun kuvaus	
	Kehitettävä ratkaisu on hyvä jäsentää kehittämisprosessin kuluessa sanalliseksi kuvaukseksi, kaavioksi, kuvioksi tms., jonka avulla kokeilu ja toteuttaminen tehdään. Jäsennyksen ei tarvitse olla valmis kokeiluvaiheessa, vaan sitä voidaan jäsentää kokeilun tulosten perusteella ja koko prosessin ajan.
	Kehitettävä ratkaisu on vasta ideatasolla.
	Kehitettävästä ratkaisusta on olemassa alustava kuvaus, kuvio, kaavio tms.
	Kehitettävästä ratkaisusta on olemassa pitkälle viety tai valmis kuvaus, kuvio, kaavio tms. tai ratkaisussa hyödynnetään valmista ratkaisua, jota sovelletaan omaan toimintaan.

Perustelut **vihreälle liikennevalolle:**

Toimintamallista *on olemassa valmis kuvaus ja kuvio*, jota toki voidaan koko ajan tarpeen tullen hioa ja kehittää. Nykytilanteen kuvaamisen jälkeen kuvattiin toimintamallin tavoitetilä. Toimintamallissa määritellään opintojen keskeiset nivelvaiheet ja eri tahojen vastuut näissä nivelvaiheissa, jotta opiskelija ei jäisi missään vaiheessa ns. "tyhjän päälle". Tähän liittyy myös opiskelijan työllistymisen jälkeisen tuen järjestäminen esim. työhönvalmentajamallin (tuetun työn palvelu) avulla. Toimintamallin laatimisessa on otettu huomioon myös Melba/IMBA -työkykyarviomenetelmän ja Tuen ja ohjauksen mallin hyödyntäminen. Opiskelijan osaamisen tunnistamiseksi suunnitellun lomakkeen kehittämisestä luovuttiin prosessin loppupuolella, koska erityisesti oppilaitokset halusivat odottaa opetushallituksen ohjeistusta HOKSin käytöstä, jossa myös käsitellään opiskelijan osaamisen tunnistamiseen liittyviä asioita. Näin haluttiin välttää päällekkäisen/"turhan" työn tekemistä.

Vastaako ratkaisu tavoitteisiin	
Kehitettävällä ratkaisulla vastataan tarpeisiin ja tavoitteisiin: miten haaste ratkaistaan? Onko kehitettävä ratkaisu perusteltu tai riittävä tavoitteisiin nähden?	
	Kehitettävä ratkaisu ja tavoitteet eivät liity toisiinsa.
	Kehitettävä ratkaisu ja tavoitteet liittyvät toisiinsa vain osittain.
	Kehitettävä ratkaisu ja tavoitteet liittyvät selkeästi toisiinsa.

Perustelut **vihreälle liikennevalolle:**

Mielestämme kehitetty *toimintamalli liittyy selkeästi siihen tavoitteeseen*, mihin se on tarkoitettu. Toimintamalli valmistui hankeajan loppupuolella, ja koska hankeaika on ollut lyhyt, ei mallia ole ehditty testaamaan. Siksi onkin melko vaikea sanoa yksiselitteisen varmasti, että toimintamalli olisi riittävä tavoitteisiin nähden. Tämä vaatisi enemmän aikaa ja mallin kokeilemista käytännössä.

Kokeilu	
Kokeilu on hyvä tapa suunnitella ja jalostaa ratkaisua. Toimiiko vai eikö toimi, jäikö jotain olennaista huomioimatta? Ketterä arviointi on olennainen osa kokeilua ja mahdollistaa ratkaisun korjaamisen. Riippuu kuitenkin ratkaisun luonteesta missä vaiheessa ja kuinka nopeasti sitä on mahdollista kokeilla. Myös muualla kehitettyjen ratkaisujen soveltamista kannattaa kokeilla.	
	Ratkaisua ei ole vielä kokeiltu käytännössä tai kokeilu on keskeytetty.
	Ratkaisua on kokeiltu käytännössä, mutta kokeilu on kesken.
	Ratkaisua on kokeiltu käytännössä ja kokeilu on päättynyt.

Perustelut **punaiselle liikennevalolle:**

Toimintamalli valmistui hankeajan loppupuolella, ja koska hankeaika on ollut lyhyt, ei mallia ole ehditty kokeilemaan käytännössä. Tämä olisi vaatinut enemmän aikaa.

Arviointi	
Arviointi kertoo saavutettiin se mitä tavoiteltiin. Tavoitteiden perusteella määritellään arviointikysymykset, joihin arvioinnilla yritetään vastata, sekä arviointikriteerit tai indikaattorit, joiden avulla seuranta tai arviointi tehdään. Arviointi voi kohdistua tavoitteista riippuen ratkaisun toteutukseen tai tuloksiin ja sitä voidaan tehdä ennen, aikana ja jälkeen toteutuksen. Lisäksi on hyvä seurata mahdollisia tahattomia muutoksia.	
	Tavoitteiden saavuttamista ei ole arvioitu.
	Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu, mutta tavoitteita ei ole (vielä) saavutettu tai ne on saavutettu vain osittain.
	Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu ja ne on pääosin tai kokonaan saavutettu.

Perustelut **keltaiselle liikennevalolle:**

Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu, mutta tavoitteet on saavutettu vain osittain. Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu sekä johto- että ohjausryhmän kokouksissa sekä itsearviointin keinoin, ja arvioinnin kohteena ovat olleet sekä teeman tulokset että itse prosessi. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opintojen nivelvaiheiden ja vastuiden malli on mielestämme tarkoituksenmukainen tavoitteisiin nähden, mutta mallin toimivuutta ja hyödynnettävyyttä ei hankeajan puitteissa ehditty kokeilemaan. Mallin kehittäminen valmistui aikataulussa, mutta toiveena oli saada se hieman aikaisemmin valmiiksi. Mallin kehittämisessä oli mukana riittävästi asiantuntemusta kehittämistyöryhmän kautta.

Resurssit	
Ratkaisun toteuttaminen ja vakiinnuttaminen vaativat onnistuakseen resursseja. Resursseja ovat esimerkiksi aika, raha, henkilöstö sekä riittävät tiedot, taidot ja välineet.	
	Ratkaisun toteuttamisen tai vakiinnuttamisen resursseja (aika, henkilöstö, raha, osaaminen) ei ole olemassa.
	Ratkaisun toteuttamisen tai vakiinnuttamisen resurssit ovat puutteellisesti olemassa.
	Ratkaisun toteuttamisen tai vakiinnuttamisen resurssit ovat riittävästi olemassa.

Perustelut **vihreälle liikennevalolle:**

Toimintamallin kehittäminen kesti ehkä hieman pitempään kuin oli suunniteltu, mutta se valmistui kuitenkin hankeajan puitteissa. *Resurssit mallin toteuttamiseen olivat riittävät.* Aikaa olisi kuitenkin tarvittu lisää, jotta toimintamallia olisi ehditty kokeilemaan. Hankkeen kustannukset ovat pysyneet hyvin budjetissa, ja rahaa jäi myös käyttämättäkin. Ehkä rahaa olisi voinut ruveta alusta alkaen käyttämään hieman rohkeammin, mutta varovaisemmalla liikkeellä lähdeillä haluttiin varmistaa, että budjettia ei ainakaan ylitetä. Hankehenkilöstön tiedot ja taidot olivat hyvät projektia ajatellen.

Toteuttaminen	
<p>Onnistunut kokeilu kannattaa vakiinnuttaa arkipäivän pysyväksi käytännöksi. Vakiinnuttaminen on sitä helpompaa, mitä vahvemmin ratkaisun kannalta keskeiset toimijat ovat osallistuneet yhteiseen kehittämistoimintaan. Toisinaan ratkaisu voi olla kertaluontoisesti toteutettava, jota ei tarvitse vakiinnuttaa osaksi arkipäivän toimintaa.</p>	
	Ratkaisun toteuttamista osana arkipäivän toimintaa ei ole vielä aloitettu tai se on keskeytetty.
	Ratkaisun toteuttaminen osana arkipäivän toimintaa on käynnissä.
	Ratkaisu on vakiinnutettu osaksi arkipäivän toimintaa tai toteutus oli kertaluontoinen.

Perustelut **punaiselle liikennevalolle:**

Toimintamallin toteuttamista osana arkipäivän toimintaa ei ehditty hankkeen aikataulun puitteissa aloittamaan. Toimintamalli on kuitenkin välillisesti mukana tulevissa maakunnallisissa (Etelä- ja Pohjois-Savo) konsensussopimuksissa. Molemmissa maakunnissa tulee olemaan monialainen työryhmä, jossa on mukana myös oppilaitosten edustajia. Nämä työryhmät tulevat jatkossa edistämään mallin käyttöönottoa ja levittämistä maakunnissa.